

Dinamica natalității în Nordul Olteniei în a doua jumătate a secolului al XIX-lea și începutul secolului XX

Ioniță – Niculescu Mihaela
Colegiul Economic "Virgil Madgearu" Târgu – Jiu

Consecință firească a nupțialității, natalitatea reflectă comportamentul specific vechiului regim demografic, dominat de numărul ridicat al nașterilor în cadrul aceleiași familii din comunitățile studiate. Variația anuală a numărului de nașteri trebuie asociată nu numai cu căsătoria, dar și cu altă componentă a mișcării naturale a populației – mortalitatea¹. Speranța de viață relativ scăzută a declanșat funcționarea instinctului de conservare compensator prin coeficientul de natalitate foarte ridicat². Reconstituirea tabloului nașterilor și a fertilității cuplurilor maritale, într-o anumită măsură a nașterilor din conviețuirile nelegitime reprezintă un demers anevoios pentru cele mai multe așezări rurale din județul Gorj, datorită absenței Registrelor de nașteri din diferiți ani, fapt ce se repercutează negativ asupra statisticii efectuate.

Astfel, din inventarul stării civile al comunei Polovragi, lipsesc actele de naștere din anii 1866, 1867, 1869, 1872, 1878, 1881, 1882 și 1892 – în total opt ani din perioada 1859-1905. Distribuția celor 1370 de nașteri înregistrată în intervalul de 39 de ani este inegală, creșterea numerică alternând cu descreșterea în funcție de contextul economic și social al așezării, potențialul demografic al comunității și comportamentul familial. Citându-l pe Fernand Braudel, „activul” trebuie corelat corespunzător cu „pasivul”³. Cei mai puțini copii s-au născut în anul 1874 – 12, un an mai târziu numărul lor fiind de 4 ori mai mare – 48, aceeași discrepantă fiind sesizată între anul 1888 - 13 copii și 1887 cu 37.

Cel mai echilibrat deceniu este cuprins între anii 1896 – 1905, cei mai mulți copii fiind declarați în anul 1900 – 60, conform tabelului nr. 1. Istoricii au demonstrat prin studiile demografice faptul că deceniul 9 a fost tipic pentru „revoluția demografică” nu numai în Vechiul Regat, dar și în Transilvania⁴. Creșterea numărului brut de nașteri în zona intracarpatică a atins cote maxime între 1911 – 1914, declanșarea primului război mondial punând capăt acestui fenomen⁵.

¹ Ioan Bolovan, *Transilvania între Revoluția de la 1848 și Unirea de la 1918. Contribuții demografice*, Centrul de Studii Transilvane, Fundația Culturală Română, Cluj – Napoca, 2000, p. 118.

² Toader Nicoară, *Transilvania la începuturile timpurilor moderne (1680-1800). Societate rurală și mentalități colective*, Editura Dacia, Cluj Napoca, 2001, p. 155.

³ Fernand Braudel, *Structurile cotidianului*, vol. II, Editura Meridiane, București, 1984, p. 71.

⁴ Acațiu Egyed, „Situția demografică a județului Cluj între anii 1857 – 1910” în vol. *Civilizație medievală și modernă românească*, p. 179; Luminița Dumănescu, „Copiii Transilvaniei: număr și pondere între două limite cronologice: 1857 - 1910”, în vol. *Om și societate. Studii de istoria populației României* (sec. XVII - XXI), coordonatori Sorina Paula Bolovan, Ioan Bolovan, Corneliu Pădurean, Presa Universitară Clujeană, 2007, p. 394.

⁵ Luminița Dumănescu, „Copiii Transilvaniei: număr și pondere între două limite cronologice: 1857 - 1910”, în vol. *Om și societate. Studii de istoria populației României* (sec. XVII - XXI), p. 394.

Dintre cele două sexe, se poate constata cu ușurință superioritatea numerică a băieților – 729 (53,21%) comparativ cu fetele – 640 (46,79 %), realitate evidentă și în celelalte așezări investigate. Preponderența populației masculine față de cea feminină a reprezentat un fenomen general în epocă, bine evidențiat pentru Transilvania⁶.

Evoluția nașterilor din Polovragi între anii 1859-1905

Tabelul nr. 1

Luna de concepție	Anul /luna nașterii	1859-1868	1868-1878	1879-1888	1889-1898	1899-1905	Total	Procente
Aprilie	Ianuarie	20	16	13	47	23	119	8,45
Mai	Februarie	17	15	15	41	15	103	7,32
Iunie	Martie	17	16	19	40	44	136	9,66
Iulie	Aprilie	23	14	16	41	39	133	9,45
August	Mai	18	22	21	37	33	131	9,30
Septembrie	Iunie	17	15	16	33	38	119	8,45
Octombrie	Iulie	17	10	25	46	33	131	9,30
Noiembrie	August	17	15	27	24	36	119	8,45
Decembrie.	Septembrie	14	13	11	24	20	82	5,82
Ianuarie	Octombrie	17	21	24	41	37	140	9,94
Februarie	Noiembrie	12	13	18	39	23	105	7,46
Martie	Decembrie	8	14	17	28	24	91	6,46
Total		197	184	222	440	365	1408	

Sezonalitatea nașterilor indică luna octombrie cu cei mai mulți copii născuți – 138 (10,1%), urmată de martie cu 134 (9,78%), lunile mai și iulie cu câte 129 de copii născuți (9,42%). Această detașare a lunilor menționate este în strânsă legătură cu numărul căsătoriilor perfectate în lunile ianuarie și octombrie, dar și cu intimitatea conjugală sporită în luna iunie considerată a fi intermediară între muncile agricole de vară și toamnă⁷. La polul opus s-au situat lunile septembrie cu 79 nașteri (5,77%) și decembrie cu 90 nașteri (6,57%), copiii fiind concepuți în lunile decembrie și martie, cunoscute pentru restricțiile sexuale impuse de Biserică în cele două mari posturi ale anului – postul Crăciunului și al Sfintelor Paști. În calendarul nunților, cele două luni figurează cu cele mai puține căsătorii, mai ales luna martie, asociată cu debutul muncilor agricole de primăvară atât în zonele de munte cât și în cele de deal.

Ilegitimitatea copilului nou-născut este consecința conviețuirii liber-asumate, acceptată de către comunitate, față de care Biserica și-a manifestat în mod

⁶ Ioan Bolovan, *Transilvania între Revoluția de la 1848 și Unirea de la 1918*, p. 130; Daniela Deteșan, „Mișcarea naturală a populației Comitatului Cluj între anii 1870-1910”, în vol. *Om. și societate*, p. 370.

⁷ Ioan Bolovan, *Op. cit.* p. 183; Sorina Bolovan, *Familia în satul românesc din Transilvania. A doua jumătate a secolului al XIX-lea și începutul secolului XX*, Centrul de Studii Transilvane, Fundația Culturală Română, Cluj – Napoca, 1999, p. 122.

constant dezacordul, considerând concubinajul o abatere majoră de la respectarea valorilor creștine. În comuna Polovragi, din actele de naștere păstrate deducem venirea pe lume a unui număr de 44 copii din afara căsătoriei, declarați ofițerului de stare civilă de moașe, unul dintre părinții lăuzei și chiar de către mamă. Anii în care au fost înregistrați mai mulți copii nelegitimi sunt 1887 -3, 1894 – 4, 1895 – 3, 1898 – 3, 1900 – 3, 1903 – 3, 1905 – 3. Unele dintre tinere, la intervale relativ scurte între concepții, nasc mai mulți copii, uniunea consensuală dintre bărbat și femeie fiind la fel de stabilă ca și cadrul matrimonial legal constituit.

Stanca Cațavalinache, rămasă văduvă la numai 24 de ani are cu alt bărbat 2 copii născuți în anii 1883 și 1887, Rucsanda Văduva 3 copii în intervalul 1886 – 1897, Varvara Cristea Cojocar – 4 copii între anii 1891 – 1904, Sofia Dumitru Puță din Racovița (județul Vâlcea) – 2 copii născuți în anii 1894 și 1895 în casa lui Dumitru Gh. Iordache, probabil tatăl copiilor. Același mod de viață îl regăsim în cazul Mariei Ghiță Făsui, de profesie servitoare, mamă a 3 fete născute între anii 1898 – 1903 și Evdochiei Vălean cu 3 copii în intervalul 1894 – 1897.

Cu un număr de locuitori mult mai modest decât Polovragi, comuna Cărpiniș prezintă aceleași tendințe demografice, specifice comunităților de munte, cu mentalități mai puțin alterate de influențele urbane în comportamentul matrimonial. Din păcate, pentru perioada 1865-1907, nu avem evidența totală a nașterilor pentru că nu s-au păstrat Registrele de Nașteri din anii 1866, 1882, 1885, 1888, 1890 și 1903. Raportată la numărul locuitorilor și la suportul documentar, statistica anuală a nașterilor demonstrează faptul că o comunitate mai mică are un grad mai ridicat de reproducere, influențat de specificul geografic, factorii economici și de modelul cultural al zonei⁸ (tabelul nr. 2).

Evoluția nașterilor din Cărpiniș între anii 1865-1907

Tabelul nr. 2

Luna de concepție	Anul /luna nașterii	1865-1874	1875-1884	1885-1894	1895-1907	Total	Procente
Aprilie	Ianuarie	20	8	12	20	60	7,82
Mai	Februarie	14	5	13	21	53	6,91
Iunie	Martie	11	5	12	27	55	7,17
Iulie	Aprilie	10	10	15	32	67	8,74
August	Mai	7	12	17	29	65	8,47
Septembrie	Iunie	16	12	15	23	66	8,60
Octombrie	Iulie	22	13	11	34	80	10,40
Noiembrie	August	16	13	13	41	83	10,82
Decembrie.	Septembrie	7	13	6	34	60	7,82
Ianuarie	Octombrie	7	7	17	29	60	7,69
Februarie	Noiembrie	17	18	20	27	82	10,70
Martie	Decembrie	7	3	9	17	36	4,69
	Total	154	119	160	334	767	

⁸ Luminița Dumănescu, *Op. cit.*, p. 392.

	Băieți					394	52,41
	Fete					351	47,59

Perioada cea mai compactă privind natalitatea este între anii 1891 – 1900, cu mici variații anuale determinate de intervalele cronologice dintre concepții și nașteri, de numărul căsătoriilor și într-o foarte mică măsură de existența concubinajelor. Ca și în Polovragi, numărul băieților născuți -386 este mai mare decât al fetelor - 351 din totalul de 767 copii aduși pe lume până în 1907. Repartiția nașterilor pe luni calendaristice scoate în evidență faptul că cei mai puțini copii s-au născut în luna decembrie - 36 (4,69%), februarie – 51 (6,65%) și martie – 55 (7,17%).

Ierarhia este dominată de luna august cu 82 nașteri (10,69%), noiembrie cu 80 (10,4%) și iulie cu 77 (10%), superioritate firească prin raportare la lunile noiembrie, februarie și octombrie ca luni de concepere a copilului. Din această ecuație nu lipsesc evident nunțile, pe care le asociem cuplurilor legitime deja constituite, pentru care ciclul nașterilor este încă în derulare. În comparație cu Polovragi, în Cărpiniș doar 7 copii provin din legăturile nelegitime, ceea ce dovedește faptul că prea puțini dintre locuitorii acestei așezări de munte, cu un număr restrâns de locuitori, au optat pentru conviețuirile nelegalizate și în afara legii bisericești.

În comuna Cloșani (județul Mehedinți), conform Registreleor de Nașteri au fost aduși pe lume 1055 copiii între anii 1875-1907 (tabelul nr. 3).

Evoluția nașterilor din Cloșani între anii 1875-1907

Tabelul nr. 3

Luna de concepție	Anul /luna naștere	1875-1884	1885-1894	1895-1904	1905-1907	Total	%
Aprilie	Ianuarie	17	15	29	10	71	6,73
Mai	Februarie	33	25	46	13	117	11,09
Iunie	Martie	29	37	24	14	104	9,86
Iulie	Aprilie	27	28	26	12	93	8,82
August	Mai	22	29	28	4	83	7,87
Septembrie	Iunie	14	19	34	9	76	7,20
Octombrie	Iulie	30	22	23	12	87	8,25
Noiembrie	August	24	24	25	7	80	7,58
Decembrie.	Sept.	22	28	24	9	83	7,87
Ianuarie	Oct.	49	33	22	12	116	11,00
Februarie	Nov.	34	28	18	5	85	8,06
Martie	Dec.	19	19	16	6	60	5,69
	Total	320	307	315	113	1055	
	%	30,33	29,10	29,86	10,71		
	Băieți	172	142	163	53	530	50,24
	Fete	148	165	152	60	525	49,76

	Nelegitimi	19	36	46	10	111	10,52
--	------------	----	----	----	----	-----	-------

Dacă în anul 1875 au fost înregistrați cei mai mulți născuți – 78, cei mai puțini au fost născuți în 1878 și 1879, câte 18 pentru fiecare an. Natalitatea a evoluat în mod echilibrat în intervalul cronologic 1881-1887: 1881 – 25 copii, 1882 – 28, 1883 – 25, 1884 – 24, 1885 – 25, 1886 – 24, 1887 – 25. Statistic, în anul 1907 comunitatea a cunoscut mai mult decât dublul nașterilor – 56 în comparație cu anul 1906, cu numai 26 născuți. În primele trei decenii: 1875-1884, 1885-1894, 1895-1904, se remarcă o repartitie destul de omogenă a nașterilor, cu variații reduse de la 320, 307 și 315 (tabelul nr. 3). Calendarul lunilor anului ne demonstrează faptul că lunile cele mai prolifiche au fost februarie cu 117 copii 11,1%, concepuți în luna mai, octombrie cu 116 născuți (11%) corespunzând lunii de concepție ianuarie, luna martie cu 104 copii (9,86%) concepuți în iunie.

Cea mai săracă lună în nașteri a fost decembrie, cu numai 60 copii (5,69%), fenomen frecvent întâlnit în așezările rurale datorită restricțiilor conjugale specifice postului și volumului sporit de muncă față de lunile iernii. În ierarhia celor mai puțin „productive” luni s-au plasat iunie cu 76 copii (7,20%) concepuți în septembrie și august cu 80 născuți (7,58%). Repartiția pe sexe a fost ușor favorabilă băieților, în număr de 530 (50,20%), comparativ cu 525 fete (49,80%). În cele trei decenii, numărul fetelor – 165 a depășit numărul băieților - 142, doar în intervalul 1885-1894. deși ultima subdiviziune cronologică cuprinde numai trei ani, tendința de creștere a natalității între 1905-1907 a fost mai puternică decât în perioada anterioară, fiind înregistrați 113 nou-născuți.

O particularitate a fenomenului natalist constă în numărul mare de nașteri nelegitime, consecință a conviețuirilor asumate în afara cadrului conjugal. Statutul de copil cu tată necunoscut este în unele cazuri temporar, căsătoria dintre părinții biologici conferind legitimitate potrivit legislației civile. Concubinajul a reprezentat cu certitudine o alternativă viabilă la căsătorie, cei 111 copii nelegitimi (10,5%) fiind o dovadă greu de contestat. Lica Potopu – cu 3 copii născuți între anii 1885 – 1894; Salomia Bisericescu – 3 copii între anii 1888 – 1898; Maria Potop – 3 copii între anii 1890 – 1898; Elisabeta Giurea Sandu – 2 copii între anii 1886 – 1888; Maria Gușiță – 2 copii între anii 18886 – 1888; Călina Pleșu, Maria Stanciu, Maria Baci, Dumitra Glava ș.a.m.d. – cu câte 1 copil, sunt tinere femei necăsătorite care au acceptat din diferite motive uniunile consensuale, asumându-și neoficial statutul de neveste și o mai mare responsabilitate în creșterea copiilor⁹.

Între anii extremi 1859-1894, din Registrele de Nașteri ale comunei Topești nu lipsește decât cel din 1875, fiind astfel mult mai ușor de refăcut condica nașterilor pentru această perioadă. Din tabelul nenominativ nr. 4 rezultă un număr de 1143 copii născuți, dintre care 602 (52,67%) băieți și 541 (47,33%) fete. Cel mai mic număr brut de nașteri a avut loc în 1876 – 16, cel mai ridicat în 1865 – 54. fluctuațiile anuale sunt firești, prin analogie cu comunitățile prezentate anterior, la intervale de doi – trei ani alternând creșterea cu diminuarea natalității. O

⁹ A.N-S.J.GJ., *Fond Colecția Registre de Stare Civilă*, Comuna Cloșani.

caracteristică a gospodăriilor țărănești de pretutindeni a constatat în tendința de realizare a echilibrului între pământul deținut și dimensiunile familiei¹⁰.

Evoluția nașterilor din Topești între anii 1859-1894

Tabelul nr. 4

Luna de concepție	Anul /luna nașterii	1859-1865	1866-1875	1876-1885	1886-1894	Total	Procente
Aprilie	Ianuarie	29	36	27	24	116	7,90
Mai	Februarie	32	36	35	37	140	9,53
Iunie	Martie	27	31	31	27	116	7,90
Iulie	Aprilie	29	37	32	41	139	9,46
August	Mai	27	32	46	43	148	10,07
Septembrie	Iunie	27	27	29	32	115	7,83
Octombrie	Iulie	22	36	37	37	132	8,99
Noiembrie	August	25	29	27	29	110	7,49
Decembrie.	Septembrie	16	36	52	34	138	9,39
Ianuarie	Octombrie	31	32	45	47	155	10,55
Februarie	Noiembrie	12	24	31	25	92	6,26
Martie	Decembrie	6	17	28	17	68	4,63
	Total	283	373	420	393	1469	
	Băieți	150	191	227	205	773	52,62
	Fete	133	182	193	188	696	47,38

Dinamica nașterilor este inegală pe parcursul unui an calendaristic, din multiple considerente – de natură pragmatică și mai puțin religioasă, existând un mare decalaj între anumite luni. Nu ne surprinde nașterea celor mai mulți copii în octombrie – 121 (10,58%) concepuți în ianuarie, locul secund este ocupat de luna mai cu 120 copii (10,49%), urmând apoi septembrie cu 116 copii (10,14%), cu 4,37% mai mult decât în Polovragi și cu 2,32% mai mult decât în Cărpiniș, ne duce cu gândul la faptul că în Topești Postul Crăciunului era probabil respectat numai în alimentație, nu și în comportamentul sexual al soților. Cele mai puțin prolifiche luni sunt decembrie cu 62 nașteri (5,43%) și ianuarie cu 80 (7%), nou-născuții fiind concepuți în lunile martie și aprilie. În cercetările sale pentru aceeași perioadă istorică, Sorina Paula Bolovan a evidențiat diferențele mari între numărul de concepții în lunile decembrie și martie, pentru familia din mediul rural al Transilvaniei¹¹.

Ion este înregistrat ca „fiu al defunctului Mihăilă Dincu și al Ilinchi mama sa de 28 de ani, care ne-a declarat că tatăl pruncului este sociul său astăzi decedat

¹⁰ Jack Gody, *Familia europeană - O încercare de antropologie istorică*, Editura Polirom, Iași, 2003, p. 148.

¹¹ Sorina Bolovan, *Familia în satul românesc din Transilvania. A doua jumătate a secolului al XIX-lea și începutul secolului XX*, Centrul de Studii Transilvane, Fundația Culturală Română, Cluj – Napoca, 1999, pp. 122-123.

după urma căruia a rămas însărcinată”¹². Prin afecțiunea revărsată asupra sa, secondată de grija creșterii sale până la întemeierea propriei familii, copilul amplifică solidaritatea între cei doi soți aparent incompatibili ca vârstă. Matei Zglobiu (54 ani) și Filofteia (27 ani), Barbu Lader (Lazăr) (60 ani) și Maria (28 ani), George Dodenciu 50 ani și Ioana (25 ani), Matei (60 ani) și Irina (30 de ani), toți din comuna Topești Gorj, sunt numai câteva dintre cuplurile maritale pentru care timpul este perceput altfel, universul existențial semnificând asumarea reciprocă a bucuriilor și a necazurilor, gospodăria și nu în ultimul rând copilul¹³.

Uneori, nașul se împotrivește numelui ales de părinți, uzând astfel de importanța statutului său impus de biserică și de mentalul colectiv. În actul de naștere nr. 6 din 16.02.1891 al Sevastei Chiricescu, ofițerul stării civile nu uita să menționeze că „numele născutei la actul de față este Octaviea nevoindu nașu a pune numele de Sevastița cum sau făcut declarațiunea de tată în ziua nașterii”¹⁴. În interiorul comunității, ilegitimitatea nașterii este un fenomen aproape nesemnificativ din punct de vedere statistic, perioada cercetată evidențiind doar 5 copii cu tată necunoscut, 3 fete și 2 băieți. Repartiția copiilor naturali pe ani este următoarea: 1865 – 1, 1885 – 1, 1888 – 1, 1892 – 1, 1893 – 1.

Ultima așezare rurală aflată în atenția noastră, Logrești – Moșneni, a urmat în general o traiectorie ascendentă în ceea ce privește natalitatea, între anii 1859 – 1909 (cu excepția anului 1875 pentru care nu există acte de naștere), fiind consemnate 1227 de nașteri. Anii cu cea mai scăzută natalitate au fost 1876 – 1 și 1859 – 4, cealaltă extremă fiind atribuită anului 1909 cu 71 de nașteri. Ultimul deceniu – 1900-1909 se remarcă prin depășirea frecventă a numărului de 30 născuți, fapt mai puțin sesizabil în deceniile anterioare, după cum rezultă din tabelul nenominativ nr. 5.

Între 1899-1909 s-au născut 393 copii din care 214 băieți și 179 fete. Superioritatea numerică a născuților băieți este evidentă și în această așezare de deal, ca și în comunitățile montane și premontane ale județului Gorj. Nașterile nelegitime sunt puțin numeroase – 37, recunoașterea copilului de către tatăl biologic realizându-se prin oficializarea legăturii cu femeia aflată în situația tranzitorie de „nevastă nelegitimă”. Astfel, Ana Ion Ciucur naște primul său copil cu Ion Gh. Roncea la 16 ani în 1904, urmat de încă 2 copii în 1907 și 1909, căsătoria dintre cei doi parteneri de viață fiind perfectată în 1913. Fără îndoială, motivele de natură economică și poate împotrivirea părinților au amânat căsătoria civilă, dincolo de resentimentele provocate în satul tradițional de încălcarea regulilor ciclului de viață familială. După 1900 apar frecvent mențiuni pe marginea actelor de naștere despre legitimarea tardivă a copiilor naturali, prin căsătoria între părinții biologici.

¹² A.N-S.J.GJ., *Colecția Registre de Stare Civilă Comuna Topești, Dosar nr.117/1884*, f 8.

¹³ *Ibidem*, *Dosarul nr. 123/1887*, ff. 3, 4, 6, 18.

¹⁴ *Ibidem*, *Dosarul nr. 136/1891*, f 6.

Evoluția nașterilor din Logrești - Moșneni între anii 1859-1909
Tabelul nr. 5

Luna de concepție	Anul /luna nașterii	1859-1868	1869-1878	1879-1888	1889-1898	1899-1909	Total	Procente
Aprilie	Ianuarie	15	14	13	19	24	86	7,01
Mai	Februarie	12	15	27	22	23	100	8,15
Iunie	Martie	17	13	16	21	34	101	8,23
Iulie	Aprilie	16	6	33	22	42	122	9,94
August	Mai	21	17	26	16	41	123	10,02
Septembrie	Iunie	14	13	16	21	31	98	7,99
Octombrie	Iulie	17	9	17	23	42	118	9,62
Noiembrie	August	20	17	16	17	26	100	8,15
Decembrie.	Septembrie	10	14	22	15	30	93	7,58
Ianuarie	Octombrie	25	10	16	22	44	127	10,53
Februarie	Noiembrie	13	3	23	31	31	103	8,39
Martie	Decembrie	6	6	8	11	25	56	4,56
	Total	186	137	271	240	393	1227	
	Băieți	94	71	114	135	214	650	52,98
	Fete	91	66	120	105	179	577	47,03

Cei mai mulți copii au fost aduși pe lume în octombrie 127 (10,53%) și în lunile mai 123 (10,02%) și aprilie – 122 (10,02%), cei mai puțini în decembrie – 56 (4,56%), ianuarie 86 (7,01 %) februarie și august câte 100 (8,15 %). Constatăm astfel diferențe destul de mari între Logrești – Moșneni și celelalte trei așezări rurale: Polovragi, Cărpiniș și Topești, în care numărul copiilor născuți în august și concepuți în noiembrie este cu câteva procente în plus. Explicația ar putea fi faptul că în zonele de deal, axate pe culturi agricole și mai puțin pe creșterea animalelor, luna noiembrie este încă destul de aglomerată cu muncile câmpului.

Dincolo de particularitățile existente în ceea ce privește sezonalitatea concepțiilor și a nașterilor, explicabile prin specificul ocupațional și prin dimensiunea convingerilor religioase, așezările rurale studiate se încadrează în aceeași tendință de evoluție lentă de la vechiul la noul regim demografic în ceea ce privește natalitatea. Sub influența Bisericii și datorită mentalităților tradiționale, numărul mare de nașteri ridică mari semne de îndoială în ceea ce privește provocarea avortului. În Transilvania, în localitatea Gilău se foloseau în acest scop rădăcinile de nalbă, statul aplecat peste lada de grâu, ridicarea unor greutăți, băile calde sau consumarea vinului roșu¹⁵, practici menționate și în satele Olteniei de către femeile în vârstă.

¹⁵ Adriana Florica Muntean, „Considerații privind problema familiei și a structurii ei de-a lungul secolului al XIX-lea în satele Gilău și Alunișu (jud. Cluj)”, în *Sabin Manuilă. Istorie și demografie*, coordonatori Sorina și Ioan Bolovan, Centrul de Studii Transilvane, Fundația Culturală Română, Cluj-Napoca, 1995, p.137.

Așezare urbană reședință de județ, Târgu Jiul a cunoscut din punct de vedere demografic o creștere semnificativă așa cum ne arată și recensămintele din 1899 și 1912, datorită stabilirii în oraș a unui număr ridicat de emigranți din diverse state ale Europei și a celor veniți din mediul rural sau din alte localități ale României. Fertilitatea cuplurilor la sfârșitul secolului al XIX-lea, consemnată în tabelele lunare de mișcare a populației, se raportează la un număr mult mai mare de nașteri decât în statele occidentale (tabelul nr. 6).

Tabelul nr. 6

Familia – ocupația	Ani de căsătorie	Număr nașteri	Copii născuți în viață
Cotău Constantin Matei Zidar	12	10	5
Cloșanu Matei Proprietar	9	5	4
Ciocioi Andrei Manea Agricultor	9	5	5
Baldovin Ion Irifan Agricultor	16	7	6
Popescu Nicolae Bălașa Funcționar- factor poștal	24	14	4
Vulpe Ghiță Agricultor	20	9	9
Râmă Ion	14	9	7
Petrescu Constantin Funcționar	14	9	7
Popescu Gr. Vasile	18	7	7
Săvulescu Nicolae Funcționar	7	5	4
Constantinescu Ion Paraclisier	12	6	2
Cămărășescu Mihai Avocat	15	4	2
Ivan Gheorghe Viorist	9	5	4

Sursa: A.N-D.J.G.J., *Fond Primăria Urbei Târgu - Jiu, Dosarul nr. 109/1896-1897*

Dinamica nașterilor corelată cu fenomenul migrației evidențiază, pe decenii, existența unei natalități ridicate, care compensa mortalitatea sporită, tipică așezărilor urbane ca urmare a efectelor bolilor epidemice. Între anii 1859 – 1905, în oraș s-au născut 5976 copii, din care 3071 băieți și 2905 fete. Așa cum reiese din tabelul nr. 7 între 1859 – 1870 (12 ani) au fost înregistrați 1043 copii – 539 băieți și 504 fete; în deceniul 1871 – 1880 – 1104, din care 575 băieți și 529 fete, pentru ca

numărul lor să crească continuu astfel: 1881-1890 – 1345, din care 714 băieți și 631 fete; în ultimul deceniu complet 1891 – 1900 – 1582, din care 801 băieți și 781 fete, iar între 1901-1905 s-au născut 902 copii (442 băieți și 460 fete). Hegemonia exercitată de nașcutii de sex masculin a reprezentat o caracteristică a epocii în comunitățile rurale din Oltenia de Nord, în general în Vechiul Regat dar și în Transilvania.

Evoluția nașterilor din Târgu - Jiu între anii 1859-1894

Tabelul nr. 7

Luna de concepție	Anul /luna nașterii	1859-1870	1871-1880	1881-1890	1891-1900	1901-1905	Total	Procente
Aprilie	Ianuarie	104	97	117	149	83	550	9,20
Mai	Februarie	98	106	106	124	70	504	8,43
Iunie	Martie	82	115	120	147	76	540	9,04
Iulie	Aprilie	72	100	104	140	74	490	8,20
August	Mai	87	94	121	129	74	505	8,45
Septembrie	Iunie	80	64	91	113	63	411	6,88
Octombrie	Iulie	77	71	112	117	83	460	7,70
Noiembrie	August	88	91	108	134	68	489	8,18
Decembrie.	Septembrie	78	94	93	117	81	463	7,75
Ianuarie	Octombrie	112	96	148	149	87	592	9,91
Februarie	Noiembrie	103	92	120	131	63	509	8,52
Martie	Decembrie	62	84	105	132	80	463	7,75
	Total	1043	1104	1345	1582	902	5976	
	Băieți	539	575	714	801	442	3071	51,39
	Fete	504	529	631	781	460	2905	48,61
	Nelegitimi	-	144	191	239	179	753	12,60

Repartiția pe ani a numărului brut de nașteri scoate în evidență fluxul și refluxul firesc al acestui fenomen demografic, puternic influențat de numărul căsătoriilor și al intervalelor dintre nașteri, fără a omite disponibilitatea cuplurilor legal constituite de a avea un anumit număr de copii. Faptul că în 1865 au fost consemnați numai 15 copii comparativ cu cei 58 din 1864, 1870 și în 1873 ne face să credem că o dată cu intrarea în vigoare a Codului Civil preoții nu au mai avut aceeași grijă în consemnarea cu rigurozitate a copiilor botezați și în păstrarea registrelor parohiale. Anii cu cea mai ridicată rată a natalității au fost: 1868 – 131 copii, 1879 – 137, 1881 – 141, 1887 – 144, 1888 – 160, 1897 – 164, 1899 – 183, 1900 – 198 și 1905 – 204. Scăderea semnificativă, de la 103 la 88 a numărului de nașteri în anul 1878 raportat la 1877, se datorează participării unui număr mare de bărbați la războiul din anii 1877-1878 pentru obținerea Independenței de Stat. În 1880 regăsim același număr de nașcuți datorită numărului mare de concepții și nașteri din anul 1879 – 137, din care 76 băieți și 61 fete.

Exceptând anul 1865, pentru care cifrele sunt incomplete, sezonabilitatea este relativ echilibrată în toate lunile anului. Dacă în privința căsătoriilor s-au manifestat mai multe restricții (posturi, munci agricole), cu oscilații mari între lunile anului, în privința nașterilor și a concepțiilor nu au existat variații foarte mari¹⁶. Cele mai „sărace” luni ale perioadei 1859 – 1905 sunt iunie cu 411 copii – 6,9%, iulie cu 460 – 7,7% și decembrie la egalitate cu septembrie cu câte 463 copii – 7,75%. Așadar, cele mai puține concepții au avut loc în septembrie, octombrie, decembrie și martie, calendarul nașterilor fiind sensibil influențat de succesiunea marilor posturi și de ritmul vieții cotidiene în primele două luni de toamnă.

Locuitorii orașului, de profesie agricultori conform mențiunilor din actele de naștere și de căsătorie, erau antrenați în septembrie și octombrie în strângerea recoltei de porumb de pe terenurile din vecinătatea urbei. Nu același lucru nu se poate spune despre octombrie cu 591 nașteri – 9,91%, ianuarie cu 550 – 9,20% și martie cu 540 – 9,04%. În ordine descrescătoare, ianuarie, aprilie, iunie s-au dovedit a fi lunile preferate pentru manifestarea afectivității conjugale. De asemenea, nu trebuie omiși locuitorii de altă religie – mozaică și practicanții cultelor reformate, în special evanghelici care au avut o altă percepție asupra posturilor premergătoare marilor sărbători creștine din calendarul ortodox și catolic. În mediul urban, mult mai dinamic din perspectivă economico-socială și culturală, secularizarea vieții cotidiene și-a făcut simțite efectele în schimbarea mentalităților despre naștere și copil.

Numărul mare de nașteri dintr-o familie și vârsta consemnată în actele de naștere a celor doi soți ne duc cu gândul la inexistența practicilor contraceptive în intimitatea conjugală. Astfel, Lița și Costache Stancovici din Târgu Jiu devin părinți la 50 de ani¹⁷, Ilinca și Barbu Frătescu la 35 respectiv 50 ani¹⁸. Familiarizați deja cu diferențele mari de vârstă în momentul perfectării căsătoriei nu ne mai surprinde nașterea fetei Polina în casa lui Staicu Bălăcescu, în etate de 44 ani și a soției sale Polina de numai 20 ani¹⁹. Cel mai vârstnic tată „identificat” în Colecția Registrelor de stare civilă din județul Gorj este Trancă Braia, în etate de 80 ani, căruia soția Stanca de 44 ani, îi naște în august 1867 o fată botezată Ioana²⁰. Vârsta asimetrică a celor doi soți și conceperea unui număr considerabil de copii reprezintă o caracteristică comună a familiilor ortodoxe și de alte confesiuni creștine: catolică și protestantă.

Statutul de chiriași al multor familii din Târgu Jiu, români sau de altă etnie, condiția economică modestă, nu influențează câtuși de puțin venirea pe lume a unui copil. Astfel, Iulia, fiica lui Iulius Hertubrugner (37 ani) de profesie „franselariu” și a Iuliei (19 ani) casnică, vede lumina zilei în 12 iunie 1868 în casa lui Costaiche

¹⁶ Sorina Paula Bolovan, *Familia în satul românesc din Transilvania ...*, p. 122.

¹⁷ A.N.-S.J.G.J., *Colecția Registre de Stare Civilă Comuna Urbană Târgu Jiu, Dosar nr. 228/1867*, f. 41.

¹⁸ *Ibidem*.

¹⁹ *Ibidem*, Dosarul nr. 233/1868.

²⁰ *Ibidem*, Dosarul nr. 228/1867, f. 35.

Ștefulescu²¹. Din evidența stării civile nu lipsesc gemenii; Vasile și Constantin Luțoiu sunt aduși pe lume în februarie 1867, în casa părinților lor Niță (26 ani) și Păuna (21 ani)²². Uneori moartea soțului precede nașterea copilului conceput împreună. Condiția nedorită de văduvă în durerile facerii este împărtășită de Marița Stanciu, casnică, iar fiica sa Eufrosina va fi lipsită de afecțiunea și îngrijirea tatălui său²³. Povara casei până la o eventuală nouă căsătorie și aducerea pe lume a altor copii, este suportată de multe femei, văduve înainte de vreme, precum Anica Ungureanu la nașterea fetei Elena²⁴.

Ordinea etapelor existențiale înregistrează frecvent abateri de la normele religioase și juridice, nașterea copilului precedând căsătoria mamei cu tatăl natural. Înregistrarea copilului Costică Pârvan, în 6.05.1895, este totodată dublată de asumarea paternității tatălui biologic, căsătorit cu mama sa patru ani mai târziu. Numărul italienilor așezați în Târgu - Jiu crește semnificativ până la primul război mondial ca urmare a nașterilor înregistrate aproape anual. Părinții Fiorelei Moraldo originari din Italia sunt trecuți deja de prima tinerețe la venirea sa pe lume: tatăl 52 ani, mama 40²⁵.

Cu precădere în mediul urban, nașterile nelegitime au reprezentat un fenomen complementar generat de multiple cauze morale, economice, sociale. Radiografiile ale stării sociale, actele de naștere cercetate dezvăluie condiția modestă - umilă chiar a femeii, de cele mai multe ori servitoare în casele celor cu dare de mână în care se săvârșește actul nașterii. Rod al unei relații amoroase, în speranța unei căsătorii ulterioare sau al unui concubinaj de durată, copilului i se atribuie numele mamei sale.

În februarie 1868, Maria Radu, servitoare de 18 ani, aduce pe lume în casa lui Gheorghe Dumitru un băiat cu numele Barbu Maria Radu. În același an, Anica Servitoarea, cu mai multă experiență de viață la cei 27 ani ai săi, își naște fiul cu un tată poate numai de ea știut, în casa stăpânilor săi. De cele mai multe ori, la vârste cuprinse între câteva zile și un an, acești „copii din flori” se regăsesc în statistica nedorită a deceselor, ca urmare poate a unei vulnerabilități sporite în fața morții comparativ cu semenii lor născuți în interiorul căsătoriei. Între anii 1897 – 1902, 19 femei de vârste diferite și necăsătorite au dat naștere la 38 copii, din care două perechi de gemeni.

Dintre acestea 9 au avut câte doi copii, 6 - un copil, 3 cu 3 copii și 1 cu 5 copii. După confesiune, 11 erau ortodoxe, 6 catolice, 1 protestantă și 1 aparținând cultului mozaic. În acest interval de timp, Maria Aribășoiu a născut 3 copii în anii: 1897, 1899 și 1902 iar cei trei băieți ai Rozei Samek au venit pe lume în 1897, 1898 și 1901. Al doilea dintre ei, Anibal și-a schimbat numele în 4.05.1958 din Samek în Simescu, posibil și din motive de natură politică. Dacă Roza Șustac de etnie maghiară și catolică s-a limitat la cei doi copii: Nicolae – iunie 1897 și Joița –

²¹ *Ibidem*, Fond Primăria Târgu - Jiu, Dosarul nr. 233/1868, f. 36.

²² *Ibidem*, Dosarul nr. 228/1867, ff. 10-11.

²³ *Ibidem*, f. 56.

²⁴ *Ibidem*.

²⁵ *Ibidem*, Dosarul nr. 13/1896, Actul 123.

1902, Ioana Ghizdăoșteanca i-a dăruit viitorului soț 5 copii născuți între anii 1893 și 1901. Recunoașterea oficială a celor 4 fete și a unui băiat s-a realizat abia în 13.10.1906, prin căsătoria cu Dumitru Ștefu.

Condiția juridică, morală și economică a tinerelor cu vârste cuprinse între 16 și 30 ani, care nasc în afara cadrului marital este greu de asumat într-un cotidian cu reguli prestabilite de către biserică și comunitate. Copila servitoare, încredințată stăpânilor săi pentru a primi „casă și masă” de către părinți sau rudele apropiate dacă este orfană, este o pradă ușoară pentru bărbatul casei sau vecinii stăpânilor, seduși pe moment de inocența sa. Statutul profesional, acela de servitoare devine componentă a numelui, ca și în cazul altor meserii: vizitiu, cizmar etc.

Menajerele însărcinate erau de obicei concepute și, în absența unei alternative decente de întreținere, multe din ele amplificau rândurile prostituatelor și infanticidelor²⁶. Ipoteza abandonării la naștere a copilului conceput ca urmare a unor agresiuni sexuale, tănuite de rușine sau imposibil de dovedit nu trebuie omisă în această cazuistică. În opinia lui Georges Vigarello, violul a rămas un „act în bătaia vântului”²⁷, fiind greu de dovedit săvârșirea faptei într-un loc public și de față cu alte persoane, deși legislația din statele europene pedepsea drastic făptuitorii.

Atât în țările catolice cât și în cele protestante, fenomenul abandonării bebelușilor în primele zile de viață s-a intensificat în secolele XVII-XIX, în contextul acțiunii concertate a mai multor factori: creșterea numărului orfelinatelor, presiunea economică exercitată asupra familiei de creșterea numărului copiilor, dorința mamei de a scăpa de un copil nelegitim²⁸. Acest fenomen al abandonării copiilor s-a amplificat la jumătatea secolului al XIX-lea, numărul copiilor din casele destinate creșterii lor fiind de circa o jumătate de milion, pentru ca în tot secolul al XIX-lea pe întreg continentul să ajungă la zece milioane²⁹.

Numărul acestora a crescut foarte mult în statele cu aziluri destinate lor încă din vremea Renașterii – Italia, Portugalia și Spania, din timpul Regelui Soare la Paris și în toată Franța ca urmare a unui decret al lui Napoleon Bonaparte din 19 ianuarie 1811, privit ca măsură compensatorie pentru interzicerea stabilirii paternității. La Moscova și Sankt – Petersburg, orfelinele au existat începând din timpul domniei Ecaterinei a II-a, la Viena, Praga și Bruxelles din vremea lui Iosif al II-lea, sub puternica influență a ideilor iluministe³⁰. Născuți în taină în prezența unor femei – moașe de ocazie, dispuse să păstreze pentru ele secretul nașterii, astfel de copii au fost abandonați în locuri publice, pentru a fi mai ușor descoperiți și

²⁶ Gunilla Friederike Budde, „Menajera”, în *Omul secolului al XIX-lea*, coordonatori Frevert, Ute; Haupt, H. G., Editura Polirom, Iași, 2002, p. 130.

²⁷ Georges Vigarello, *Istoria violului. Sec. XVI-XX*, Editura Amarcord, Timișoara, 1998, pp.196-197,

²⁸ Massimo Livi Bacci, *Populația în istoria Europei*, Editura Polirom, Iași, 2003, p. 175.

²⁹ Gisela Bock, *Femeia în istoria Europei. Din Evul Mediu până în zilele noastre*, Editura Polirom, Iași, 2002, p. 127.

³⁰ *Ibidem*.

încredințați de către Primărie doicilor plătite din banii publici pentru această dificilă prestație.

Fenomenul abandonării copiilor a fost circumscris orașelor în care funcționau aziluri specializate în acest sens, în Italia încă din secolul al XV-lea, Parisul în secolul al XVII-lea și Londra în secolul al XIX-lea. existența lor fiind gândită pentru prevenirea infanticidului de către tinerele mame aflate în situația unei nașteri nelegitime și pentru a le ajuta să se căsătorească³¹. Devenit un mod de viață în orașele aflate în plin proces de industrializare, abandonul copiilor s-a diminuat în ultimele decenii ale secolului al XIX-lea în statele occidentale ca urmare a desființării nișelor din pereții spitalelor în care mamele își lăsau copiii fără a li se dezvălui identitatea.

Inexistent în arealul rural cercetat, abandonul copilului nedorit este frecvent întâlnit în urbea de pe Jiu. Între anii 1859 – 1905 au fost găsiți abandonați 69 de copii, dintre care 38 băieți și 31 fete, în niciunul dintre cazuri nefiind identificată mama sau alte rude. Selectiv, menționăm anii în care au fost abandonați cei mai mulți dintre copii: 1905 – 6, 1879 – 6, 1894 – 5, 1901 – 4, 1902 – 4, 1891 -4. Incluși în totalul copiilor – pe luni, ani și decenii, am ezitat în asocierea lor cu statistica nașcuților nelegitimi. Din textul extrem de laconic specific înscrisurilor descoperite în hăinuțele unora dintre ei rezultă proveniența lor din familii întemeiate legal, după decesul mamei corelat cu sărăcia și imposibilitatea tatălui de a întreține ceilalți copii. Fără îndoială, cei mai mulți dintre ei reprezintă rodul unor conviețuiri de scurtă durată, aventuri amoroase pasagere și poate a unor fapte de adulter.

Din procesele verbale elaborate de comisarul orașului, în prezența celui care a descoperit copilul, semnate deopotrivă de autorități și martori reiese preferința depunerii nou-născuților și a bebelușilor până la o jumătate de an în pridvorul bisericilor din oraș, lângă piciorul podului de peste Jiu, în poarta gimnaziului de băieți, la ușa familiilor înstărite, cu sau fără copii. Absența biletului cu numele de botez atrăgea după sine atribuirea numelui de către autorități, nume influențat adeseori de locul în care a fost găsit copilul și chiar de condiția sa de suflet - părăsit: Constantin Vladimirescu – descoperit în curtea căpitanului Radovici din strada Tudor Vladimirescu, Constanța Vladimirescu, Catedrala Mihăița, Pantelimon Florescu – găsit în grădina de flori a lui Radu Cartianu, Iacob Pietrilă – descoperit pe pietrele de pe proprietatea lui Nicolae Oprișescu, Ion Podeanu, Lăpădat Orașu³². Pentru unii dintre ei, mama sau mai rar alte rude sintetizează în puține cuvinte pe biletul atașat condiția umilă, neputința în fața morții și indirect durerea despărțirii de mica ființă.

În biletul lui Gheorghe, găsit în 11 iulie se preciza: „Fac acest lucru pentru Gheorghe Lăpădat de o văduvă săracă în luna aprilie creștinat, cine și-o face milă și

³¹ Jack Goody, *Familia europeană - O încercare de antropologie istorică*, Editura Polirom, Iași, 2003, p. 182.

³² A.N-S.J.GJ., *Fond Colecția Registre de Stare Civilă Târgu - Jiu – Născuți, Dosarele nr. 1/1895, 316/1882, 3/1897, 7/1901*.

pomană să-l ia și să-l crească”³³. Dramatică este și condiția Ioanei Lăpădatu, găsită la Capul Podului: „de-o lună botezată o cheamă Ioana. Fată săracă. De la muma ei nu a supt defel. Muma ei a murit din facere și nu are cine vedea de ea. Om sărac și nu pot să o subțin. O fost doi copii și unul a murit și a mai rămas unul”³⁴. Pe biletul Mariei numită Ispas de către funcționari, se consemna nu numai decesul mamei, dar și că este „botezată în legea creștină, în ziua de 9 mai și are numele de Maria, născută în ziua de 7 mai muma sa a murit din facere și a chemat-o Maria și tatăl Constandin și mai sunt patru copii”³⁵. Orfan este și Vasile Popescu, găsit la Pod despre care aflăm că „e de națiune român, muma sa a murit din naștere, numele său e Vasile”, a cărui existență a încetat în 1904³⁶.

Înduioșător este și mesajul transmis de puținele rânduri lăsate asupra fetei cu „Prenumele Păuna, botezată în religia Dumnezească, fată de creștin bun, eu o las pentru că nu am nici cer, nici Pământ, n-am tată și n-am mamă”³⁷. Tinka Jianu a fost găsită la vârsta de 4-5 luni, cu scufiță, cămașă și două scutece, cu un bilet pe care probabil mama încerca să explice acest gest și speranța unui viitor mai bun decât i-ar fi putut oferi ea însăși: „Arma săracu cea mai majestoasă ma adus în stare cruda mea copiliță să te depui ca sacrificiu la altarul cerului. Cred că în lumea mare se va găsi o inimă generoasă în ale căreia brațe vei găsești limanul fericirii tare. Tinka botezată creștină”³⁸.

Nu de puține ori Primăria încuviințează adoptarea unor astfel de copii indiferent de vârstă sau sex. Dumitru și Lena Voiculescu, de profesie comercianți, neavând copii din căsătorie, solicitau în 27 iulie 1893 adoptarea „copilului Ion Cristescu dat de comună D.nei Dumitrana Dorulete, ... și pentru a-l considera ca fiu al nostru și pentru care ne obligăm a-i da instrucțiunea, creșterea și îngrijirea cuvenită din partea noastră”³⁹. În familiile fără copii, adopția era un gest aproape obligatoriu, pentru ca patrimoniul să rămână neamului, iar în lipsa rudelor erau adoptați copii abandonați sau din familii sărace⁴⁰.

Uneori, adopția se realizează de către familiile în încredințarea cărora se află copilul, precum Dumitru Urichescu, care dorește „să-i fie copil o anume Cătălina căreia îi va da o parte din avere”⁴¹. Nou născuții sunt abandonați la ivirea zorilor pe lângă biserici (în special pe lângă Biserica Catedrală), cu numele indicat pe bilețelul de la gât, de cele mai multe ori cu un haine de schimb alături. Copilul găsit de Mihail Petrovicescu și Dondiu Protesoiu și înfățișat comisarului Ștefan Trandafirescu purta „un bilet de gât, în care este scris numele Marin este înfășat

³³ *Ibidem*, Dosarul nr. 382/1894, f. 48.

³⁴ *Ibidem*, Dosarul nr. 7/1901, f. 78.

³⁵ *Ibidem*, Dosarul nr. 8/1902, f. 49.

³⁶ *Ibidem*, Dosarul nr. 9/1903, f. 50.

³⁷ *Ibidem*, Dosarul nr. 367/1891, f. 53.

³⁸ *Ibidem*, Dosarul nr. 304/1884, f. 25.

³⁹ *Ibidem*, Fond Primăria Târgu-Jiu, Dosarul nr. 71/1893, f. 5.

⁴⁰ Elena Olariu, „Statutul minorului și educația domestică”, în *Ipostaze ale modernizării în Vechiul Regat*, vol. III, 2006, p. 71.

⁴¹ *Ibidem*, Fond Primăria Târgu-Jiu, Dosarul nr. 71/1893, f. 13.

într-un scutech de lână de dimie țărănească , un alt pachet în negru, cu fâșie de lână împletită cu scufiță roșie, o basma de lână veche și o alta de târg ordinară, nouă”⁴².

Fără îndoială, sarcina din afara căsătoriei îndeamnă tinerele mame să abandoneze copilul după nașterea în clandestinitate, la ușa bisericii sau a unei familii înstărite. În octombrie 1870, Uța Hurezeanu, descendentă unei vechi familii boierești, găsește în pragul casei sale o fetiță cu un bilet scris în limba franceză asupra sa, pe care o adoptă ulterior⁴³. Încredințat spre creștere lui Bălă Niculescu în mai 1895, copilul găsit la 8 luni, „pe cap purta o scufiță de lână, îmbrăcat cu o cămașă țărănească, o rochie de stambă roșie, două broboade de lână vișinie și una față de plapumă ruptă” a primit numele de Constantin Vladimirescu inspirat de strada unde a fost părăsit.

Dintr-o scurtă consemnare pe marginea actului de naștere reiese longevitatea pruncului nedorit, peste media semenilor săi, până în mai 1970. Maria Apostolescu a fost găsită pe treptele bisericii Sfinții Apostoli pe 1 iunie, „pe cap cu o basma roșie, cămașă de bumbac, înfășată cu două scutece de lână și una fâșie tot de lână”, cu un bilețel menționând scurt: Botezat de creștin⁴⁴. Pentru copiii abandonați, cei mai mulți imediat după naștere, Primăria a considerat necesară alocarea unui fond special pentru întreținerea copiilor găsiți și plata doicilor angajate (vezi tabelul nr. 8).

Tablou cu doicile angajate de Primăria urbei Târgu Jiu pentru îngrijirea copiilor găsiți

Tabelul nr. 8

Nr. crt.	Numele și prenumele doicii	Numele și prenumele copilului
1.	Elena Cernățeanu	Floarea Unirii
2.	Floarea L. Lăzărescu	Pantelimon Florescu
3.	Dumitrana Dorulete	Ion Cristescu
4.	Tinca D. Gurică	Ioana Jiana
5.	Maria D. Hurichescu	Irina Floreana
6.	Ana Lena D. Sanda	Anton Marița
7.	Ioana Lupulescu	Pavel Mircescu
8.	Maria Petrescu	Vasile Decebal
9.	Ioana Păun Ciobanu	Florica Benone
10.	Maria V. Murariu	Stanca Gorjiana
11.	Ilinca N. Dorulete	Ecaterina L. Hristodorescu
12.	Rucsanda B. Ularu	Maria Rucsanda Olaru
13.	Marița I. Deaconescu	Iacov Petrila

Sursa: A.N-D.J.GJ., *Fond Primăria Târgu - Jiu, Dosarul nr.*

71/1893

⁴² *Ibidem*, f. 17.

⁴³ *Ibidem*, Dosarul nr. 245/1876, f. 41.

⁴⁴ *Ibidem*, Dosarul nr. 1/1895, Actul 77.

Dincolo de dimensiunile cantitative, statistica nașterilor nu ne spune nimic despre modul de manifestare a afecțiunii în relațiile dintre părinți și copii, despre atitudine și comportamente afective între frați, rezultați de multe ori din căsătorii diferite. Dragostea față de copii este aceeași, indiferent de condiția socială și starea materială a familiei românești, modul de manifestare însă diferit, puternic influențat de statutul profesional și avere. Diminutivele consemnate în actele de naștere ca nume atribuite copiilor, atribuirea numelor copiilor decedați următorilor născuți, practicile etnografice perpetuate până în prezent în zonele tradiționale evidențiază faptul că menirea familiei la cumpăna dintre cele două veacuri constă în aducerea pe lume a unui număr cât mai mare de copii, care perpetuează mentalități, profesii, moduri de viață complementare.

Instituție și sursă de stabilitate și siguranță, familia asigură legătura între mortalitatea membrilor individuali și imortalitatea ei, ca o veritabilă punte între personal și impersonal⁴⁵. Copilul reprezintă o modalitate de prelungire a propriilor vieți, o expresie a dragostei dintre soți, mijloc de punere în valoare a averii și a statutului social al familiei⁴⁶.

⁴⁵ Zygmunt Bauman, Tim May, *Gândirea sociologică*, Editura Humanitas, București, 2008, p. 137.

⁴⁶ Elisabeta Stănciulescu, *Sociologia educației familiale*, vol. II, *Familie și educație în societatea românească. O istorie critică a intervenționismului utopic*, Editura Polirom, Iași, 2002, p. 51.

